

F. G. JACOBS

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2005. december 15.¹

1. Jelen fellebbezésével a JCB Service az Elsőfokú Bíróság T-67/01. sz., JCB Service kontra Bizottság ügyben² hozott ítéletének teljes vagy részleges hatályon kívül helyezését kéri.

2. Az ítélet – több közösségi versenyjogi szabály JCB Service általi megsértésének megállapításával – lényegében megerősítette a Bizottság határozatát,³ azonban a kiszabott bírság összegét 39 614 000 euróról 30 000 000 euróra csökkentette.

3. A fellebbező a védelemhez való jogának megsértését kifogásolja a Bizottság előtti eljárás túlzott hosszúsága, az ártatlanság vélelmének figyelmen kívül hagyása, a tényállás helytelen jogi megítélése, a bizonyítékok elferdítése, az indokolás ellentmondásos

volta, az alkalmazandó közösségi jogszabályok téves alkalmazása, a bírság megállapítására vonatkozó alapvető elvek és az összegének kiszámítására vonatkozó szabályok megsértése miatt.

4. A Bizottság tagadja a fenti állításokat, és csatlakozó fellebbezést nyújtott be, a bírság eredeti összegben történő megállapítását kérve.

Jogi háttér

5. Az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében tilos „minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása”. Az EK 81. cikk (2) bekezdése értelmében ezek a megállapodások semmissék.

1 – Eredeti nyelv: angol.

2 – EBHT 2004., II-49. o.

3 – Az EK-Szerződés 81. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP.E.1/35.918 – JCB-ügy) 2000. december 21-én hozott 2002/190/EK bizottsági határozat (HL 2002. L 69., 1. o.) (a továbbiakban: a vitatott határozat).

6. Az EK 81. cikk (3) bekezdése alapján azonban a tilalom alkalmazásától el lehet tekinteni az olyan megállapodás, döntés és összehangolt magatartás esetében, amely „hozzájárul az áruk termelésének vagy forgalmazásának javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához, ugyanakkor lehetővé teszi a fogyasztók méltányos részesedését a belőle eredő előnyből anélkül, hogy:

a) az érintett vállalkozásokra olyan korlátozást róna, amelyek e célok eléréséhez nem nélkülözhetetlenek;

b) lehetővé tenné ezeknek a vállalkozásoknak, hogy a kérdéses áruk jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt”.

7. A kérdéses időben ezen szabályokat különösen a 17. tanácsi rendelet,⁴ a 27. bizottsági

rendelet⁵ és a 99/63 bizottsági rendelet⁶ hajtotta végre.

8. A 17. rendelet 2. cikke szerint: „Az érintett vállalkozások vagy vállalkozások társulásainak kérelmére a Bizottság igazolhatja, hogy a rendelkezésére álló adatok alapján a [Szerződés 81. cikkének (1) bekezdése vagy 82. cikke] alapján valamely megállapodás, döntés vagy összehangolt magatartás tekintetében nincs alapja eljárásnak.”

9. A kérelmeket a 27. rendelet mellékletét képező A/B formanyomtatványon kellett benyújtani, és tartalmazniuk kellett a formanyomtatványban megkövetelt részletes információkat. Ahogyan azonban a 3385/94 rendelethez később mellékletként csatolt A/B formanyomtatvány bevezetéséből kitűnik, „[a] Bizottságnak [nem] kell nemleges megállapítást kiadni. A 17. rendelet 2. cikke szerint: »[...] a Bizottság tanúsíthatja [...]«. A Bizottság csak abban az esetben ad ki nemleges megállapítás ügyében határozatot, amikor fontos értelmezési kérdést kell meg-

4 – A Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló, 17. (első) rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű kiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.), amelyet 2004. május 1-jétől – a 8. cikk (3) bekezdésének időleges kivételével – hatályon kívül helyezett a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.), amelynek értelmében a nemzeti hatóságok számos olyan feladatot látnak el, amely korábban a Bizottság feladata volt.

5 – Az 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló, 1962. május 3-i 27. (első) bizottsági rendelet (HL 1962. 35., 1118. o.), amelyet a 17. tanácsi rendelet szerinti kérelmek és bejelentések formai, tartalmi és egyéb részleteiről szóló, 1994. december 21-i 3385/94/EGK bizottsági rendelet (HL L 377., 28. o.; magyar nyelvű kiadás 8. fejezet, 1. kötet, 75. o.) hatályon kívül helyezett, illetve a helyébe lépett.

6 – Az 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet 19. cikkének (1) és (2) bekezdésében meghatározott meghallgatásról szóló, 1963. július 25-i 99/63/EGK bizottsági rendelet (HL 127., 2268. o.), amelyet az EK-Szerződés 85. és 86. cikke alapján kezdeményezett eljárásokban a felek meghallgatásáról szóló, 1998. december 22-i 2842/98/EK bizottsági rendelet (HL L 354., 18. o.) hatályon kívül helyezett, illetve a helyébe lépett.

válaszolni. Egyéb esetekben megerősítő levél küldésével válaszol a kérelemre.”⁷

10. Amennyiben a Bizottság úgy ítélte meg, hogy fennáll a versenyjogi szabályok megsértése, a 99/63 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése szerint írásban kellett tájékoztatnia az érintett vállalkozásokat a velük szemben emelt kifogásokról. Ez a tájékoztatás az ún. kifogásközlés.

11. A 17. rendelet 15. cikke a bírságokra vonatkozott. A 15. cikk (2) bekezdése alapján a Bizottság az EK 81. cikk (1) bekezdését megsértő vállalkozásokra vagy vállalkozások társulásaira a megelőző éves üzleti forgalmuk legfeljebb 10%-át kitevő bírságot szabhat ki, figyelembe véve a jogsértés súlyát és időtartamát is.

12. 1998-ban a Bizottság, annak érdekében, hogy az e tárgyban hozott határozatai átláthatóak és objektívek legyenek, iránymutatást bocsátott ki,⁸ amelynek értelmében a bírság összegét egymást követő lépésekben állapítja meg.

13. Először a Bizottság alapösszeget állapít meg attól függően, hogy jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, valamint az érintett földrajzi piac méretét figyelembe véve a jogsértés súlyát (enyhe, súlyos vagy különösen súlyos),⁹ és a bírságot a jogsértés időtartamának megfelelő százalékkal megnövelheti.¹⁰ Ezt követően megállapítja, hogy az összeget súlyosító körülmények miatt növelni, vagy enyhítő körülmények miatt csökkenteni kell,¹¹ valamint bizonyos objektív tényezők alapján további kiigazítások is eszközölhetők.¹²

14. A 17. rendelet 15. cikke (5) bekezdésének a) pontja szerint nem kellett kiróni bírságot azokra a cselekményekre, amelyek a Bizottságnak való bejelentést követően és a Bizottságnak a jelenlegi EK 81. cikk (3) bekezdése szerint meghozott határozatát megelőzően történtek, feltéve, hogy ezek a bejelentésben leírt tevékenységi kör alá tartoznak.

15. Az 1983/83/EGK bizottsági rendelet¹³ a kizárólagos forgalmazási megállapodások tekintetében csoportmentesítést írt elő. E rendelet 2. cikke meghatározta az ebben az

7 – Lásd továbbá a nemleges megállapítás kérelmezésére vonatkozó eljárásról szóló bizottsági közleményt (HL 1982. C 343., 4. o.).

8 – Iránymutatás a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű kiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o., a továbbiakban: iránymutatás).

9 – Ezek 1 millió euróig és 20 millió euróig terjedő, illetve 20 millió eurót meghaladó összegű bírságot vonnak maguk után (az iránymutatás 1.A. pontja).

10 – 1.B. pont.

11 – 2., illetve 3. pont.

12 – Az 5. pont b) alpontja.

13 – A Szerződés [81.] cikke (3) bekezdésének a kizárólagos forgalmazási megállapodások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 1983. június 22-i 1983/83/EGK bizottsági rendelet (HL L 173., 1. o.).

összefüggésben megengedhető versenykorlátozások körét, különösen azt a kötelezettséget, hogy a szerződéses árukat viszonteladás céljából kizárólag a másik féltől lehet beszerezni, és az aktív eladástól tartózkodni kell. A 3. cikk azonban előírta, hogy az 1. cikk nem alkalmazandó abban az esetben, ha, többek közt:

külvülről való beszerzésében, illetve azon belüli árusításában”.

Ténybeli és eljárási háttér

„c) a fogyasztók a szerződéses árukat a szerződéses területen belül csak a kizárólagos forgalmazótól szerezhetik be, és nincs a szerződéses területen kívüli alternatív beszerzési forrás;

d) egyik vagy mindkét fél a közvetítők vagy a fogyasztók számára megnehezíti a szerződéses áruk más viszonteladóktól való beszerzését a közös piacon belül, különösen, ha az egyik vagy mindkét fél:

[...]

16. A JCB Service angol jog alá tartozó társaság, közvetlenül vagy közvetetten a 28 társaságból álló JCB-csoport társaságainak tulajdonosa, illetve irányítója.¹⁴ A JCB-csoport építkezéshez használt gépek, földmozgató és építőberendezések, valamint mezőgazdasági gépek, illetve e termékek pótalkatrészeinek gyártásával és forgalmazásával foglalkozik. Forgalmazási hálózata nemzeti alapon szerveződik, országokénti egy leányvállalattal vagy egy kizárólagos importőrrel.

17. 1973. június 30-án a 27. rendelettel megállapított A/B formanyomtatványon a JCB nyolc, a csoporthoz kapcsolódó forgalmazókkal és főbb viszonteladókkal kötendő általános forgalmazási megállapodást jelentett be a Bizottságnak, különösen az Egyesült Királyság, Írország, Németország, a Benelux államok, Dánia és Olaszország területére vonatkozóan.

2. más jogokat gyakorol, vagy más lépéseket tesz annak érdekében, hogy a viszonteladókat és a fogyasztókat megakadályozza a szerződéses termékek szerződéses területen

¹⁴ – A továbbiakban a JCB rövidítést használom a JCB Service társaságra mint a jelen eljárásban részt vevő félre és – kivéve ahol ez zavart okozhat – a JCB-csoport egészre, valamint a csoport tagjait képező különböző társaságokra is, amennyiben azok a csoport tevékenységeit gyakorolják.

18. 1975. október 27-én a Bizottság jelezte a JCB-nek, hogy a bejelentett megállapodások számos korlátozást tartalmaztak, amelyek ellentétesek a jelenlegi EK 81. cikkel. A Bizottság követelte a megállapodások módosítását, és számos kérdést intézett a társasághoz.

19. 1975. december 18-án megküldték a Bizottságnak az Egyesült Királyság és Írország területére vonatkozó módosított megállapodásokat.

20. 1976. január 13-án a Bizottság tájékoztatta a JCB Sales társaságot, hogy néhány problémát megoldottak, mások viszont fennmaradtak, valamint számos rendelkezés tekintetében pontosítást kért.

21. A JCB Sales 1976 márciusában válaszolt, és részletes információval szolgált a fennmaradó problémák tekintetében; a Bizottsággal folytatott találkozón további információkat szolgáltatott, és benyújtotta a francia leányvállalatával kötött megállapodás egy példányát.

22. 1980. március 6-ig nem volt további fejlemény; ekkor a JCB Sales megküldte a Bizottságnak az Egyesült Királyságban székhellyel rendelkező forgalmazókkal kötött általános forgalmazási megállapodást, amely az 1975-ben bejelentett megállapodást váltja fel. Majd 1995. december 29-én a JCB Sales újabb, a nagy-britanniai forgalmazókkal kötött általános forgalmazási megállapodást

küldött a Bizottságnak, amellyel az 1980-ban bejelentett megállapodást kívánta felváltani. A Bizottság e közlésekre, amelyek nem használták a 27. rendeletben megállapított A/B formanyomtatványt, nem válaszolt.

23. 1995. december 11-én a Tribunal de commerce de Paris (kereskedelmi bíróság, Franciaország) részben elutasította a JCB Service francia leányvállalata által tisztességtelen verseny miatt a Central Parts SA (a továbbiakban: Central Parts) ellen indított keresetet, amely társaság franciaországi továbbforgalmazás céljából az Egyesült Királyságban szerzett be JCB-pótalkatrészeket. A JCB azzal vádolta a Central Partsot, hogy jogellenesen használja a JCB-jelet és a szerződéses forgalmazó megjelölést. Ezt az ítéletet később – 1998-ban – a Cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság, Franciaország) hatályon kívül helyezte, és megállapította, hogy a Central Parts tisztességtelen versenyt folytatott a JCB-vel szemben.

24. 1996. február 15-én a Central Parts panaszt nyújtott be a Bizottságnál a JCB-nek a termékei forgalmazása tekintetében tanúsított magatartása miatt.

25. 1996. november 5-én a Bizottság a JCB franciaországi leányvállalatának és két nagy-britanniai forgalmazójának helyiségeiben vizsgálatot tartott.

26. A Bizottság ezt követően megküldte első kifogásközlését a JCB-nek, amely azonban nem vette figyelembe az 1973-ban tett

bejelentést, amely hiányosságra a JCB rámutatott. Az 1973-ban történt bejelentést figyelembe vevő második kifogásközlésre 1999. július 30-án került sor, amelyre a JCB 1999. december 13-án válaszolt; 2000. január 16-án a JCB ismét meghallgatáson vett részt.

27. 2000. december 21-én a Bizottság határozatot hozott.¹⁵ Megvizsgálta az 1973-ban bejelentett megállapodásokat, az ezen időpont után közölt módosított megállapodásokat és a JCB különböző bizonyítékok által feltárt forgalmazási megállapodásait és gyakorlatát.

28. Megállapította, hogy a szerződéses JCB-forgalmazók számára a saját területükön kívüli eladások tekintetében számos korlátozás állt fenn, és az esetleges eladások után büntetést szabtak ki, a viszonteladási árak fenntartását összehangolták, és az egymástól való beszerzések megakadályozására kizárólagos vásárlási követelményeket állapítottak meg. Ezen megállapodások célja, illetve hatása a verseny korlátozása volt, és hatást gyakorolt a tagállamok közötti kereskedelemre, ezzel megsértette az EK 81. cikk (1) bekezdését. Megvizsgálta, hogy fennállnak-e az EK 81. cikk (3) bekezdésében meghatározott feltételek, és azok hiányát állapította meg. A 17. rendelet 15. cikke (5) bekezdésének a) pontja tekintetében a Bizottság megállapította, hogy csak az A/B formanyomtatványon 1973. június 30-án bejelentett megállapodásokat jelentették be megfelelően; más megállapodások megfelelő bejelentése nem történt meg, és egyes

magatartások a bejelentett megállapodások hatályán kívül estek, vagy e megállapodások visszaélésszerű végrehajtását valószínűsítették. A be nem jelentett korlátozások megerősítették a bejelentett rendelkezések versenykorlátozó hatásait. Végül a Bizottság megvizsgálta a jogsértések súlyosságát és időtartamát, és egy súlyosító körülményt vett figyelembe – az egyik forgalmazó tekintetében területen kívüli eladások miatt kiszabott megtorló büntetés –, miközben enyhítő körülményeket nem talált.

29. A Bizottság a jogsértéseket „különösen súlyosnak” találta, amely – súlyosságára való tekintettel – 25 millió euro bírságot vont maga után; ezt az összeget a 11 éves időtartam minden egyes éve után 5%-kal (összesen 13 750 000 euróval), illetve a kiszabott megtorló büntetés után 864 000 euróval növelte meg.

30. A vitatott határozat 1. cikke a következőképpen szól:

„A JCB Service és leányvállalatai megsértették az EK 81. cikket, mivel a szerződéses forgalmazókkal olyan megállapodásokat kötöttek és olyan összehangolt magatartást folytattak, amelyek célja a közös piacon belüli verseny korlátozása volt, a nemzeti piacok felosztása és az abszolút védelem

15 – Hivatkozás a 3. lábjegyzetben.

biztosítása érdekében, a kizárólagos területen, amelyeken kívül a szerződéses forgalmazókat meggátolták az aktív eladásokban, és amelyek az alábbiakat tartalmazták:

nyezésére és az általuk meghatározott rögzített kulcsok alapján, így függővé téve a forgalmazók jövedelmét az eladások földrajzi rendeltetésétől;

a) a szerződéses forgalmazók korlátozása a passzív eladások tekintetében az Egyesült Királyságban, Írországban, Franciaországban és Olaszországban, amely magában foglalja a nem szerződéses forgalmazóknak, a fogyasztóknak és a kizárólagos területen kívüli, különösen a más tagállambeli szerződéses forgalmazóknak történő eladásokat;

e) az engedmények visszavonása attól függően, hogy az egyesült királysági eladások a kizárólagos területen belül vagy kívül történtek, és hogy azok a szerződéses forgalmazók, akiknek a területén a szerződéses termékeket használják, megállapodást kötnek-e a szerződött eladókkal, ami a forgalmazók jövedelmét az eladások földrajzi rendeltetésétől teszi függővé.”

b) a beszerzési források korlátozása a szerződéses áruk szerződéses forgalmazók általi beszerzése tekintetében Franciaországban és Olaszországban, amely megakadályozza a forgalmazók közötti keresztszállításokat;

31. A vitatott határozat 2. cikke elutasította az 1973. június 30-án benyújtott mentesítés iránti kérelmet.

c) a szerződéses forgalmazók által alkalmazandó engedmények és viszonteladói árak meghatározása az Egyesült Királyságban és Franciaországban;

32. A 3. cikk a jogsértések abbahagyására utasította a JCB-t, amely így különösen köteles:

d) vevőszolgálati díj kiszabása az egyesült királysági kizárólagos területen kívüli szerződéses forgalmazók által más tagállamokba történő eladás esetén a JC Bamford Excavators Ltd vagy a JCB Service egyéb leányvállalatai kezdemé-

„a) értesíteni a Közösségen belüli szerződéses forgalmazókat arról, hogy jogosultak passzív eladásokat folytatni a fogyasztók és a szerződéses forgalmazók számára;

- b) módosítani szerződéses forgalmazóikkal kötött megállapodásaikat vagy oly módon, hogy lehetővé teszik a nem szerződéses viszonteladók számára a más szerződéses forgalmazók területén való passzív eladásokat és a nem szerződéses viszonteladók számára való passzív és aktív eladásokat a saját területükön belül, vagy úgy, hogy lehetővé teszik a szerződéses forgalmazók számára más szerződéses forgalmazók, végfelhasználók vagy azok megfelelően meghatalmazott ügynökei számára az aktív és a passzív eladásokat kizárólagos területükön kívül;
- c) módosítani szerződéses forgalmazóikkal kötött megállapodásaikat Olaszországban és Franciaországban oly módon, hogy lehetővé tegyék a Közösségben a szerződéses áruk más szerződéses forgalmazótól történő beszerzését, és erről kötelesek értesíteni minden közösségi szerződéses forgalmazót;
- d) értesíteni a közösségi szerződéses forgalmazóikat arról, hogy a leányvállalataiktól származó, a szerződéses forgalmazóktól vevőszolgálati díjat követelő felszólításai érvénytelenek, és figyelmen kívül kell őket hagyni, kivéve, ha bizonyítható az érintett forgalmazók közötti előzetes nézeteltérés;
- e) értesíteni az egyesült királyságbeli szerződéses forgalmazóikat arról, hogy a többszörös üzletkötési kereskedelmi támogatás alapján kapott engedmények attól függetlenül járnak, hogy az eladások a forgalmazó területén belülről vagy azon kívülre irányultak, illetve hogy kötöttek-e megállapodást más forgalmazókkal ezen a területen kívül.”
33. A 4. cikkben 39 614 000 euro összegű bírság került kiszabásra.
34. 2001. március 22-én a JCB Service az Elsőfokú Bírósághoz fordult a vitatott határozat megsemmisítését kérve.
35. Az Elsőfokú Bíróság 2004. január 13-án hozta meg ítéletét. Megállapította, hogy a jogsértések egy részét a bizonyítékok nem támasztják alá, valamint nem igazolható a bírság összegének a forgalmazóra kiszabott elrettentő büntetés okán való növelése, mivel a büntetés bejelentett megállapodás végrehajtását képezte. Következésképpen megsemmisítette a vitatott határozat 1. cikkének c) és d) pontját, valamint 3. cikkének d) és e) pontját, a bírság összegét 30 millió euróra csökkentette, a kérelem többi részét pedig elutasította.
36. A JCB a jelen fellebbezést 2004. április 5-én nyújtotta be, lényegében azt kérve, hogy a Bíróság:
- teljes mértékben helyezze hatályon kívül a fellebbezéssel megtámadott ítéletet,

mivel az a JCB Service védelemhez való jogának megsértése miatt sérti a közösségi jogot;

- másodlagosan: helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, amennyiben az i. megállapítja a szerződéses forgalmazók passzív eladásra vonatkozó általános tilalmát, illetőleg a Franciaországban és Olaszországban letelepedett forgalmazók beszerzési forrásainak korlátozását, amely meggátolta az egymástól való beszerzést, és amennyiben ii. az ezen jogsértésekre bírságot szab ki;
- hozzon végső döntést, és egészen részben helyezze hatályon kívül a vitatott határozatot, valamint helyezze hatályon kívül vagy csökkentse a kiszabott bírságot.

37. A Bizottság válaszbeadványában kéri, hogy a Bíróság a fellebbezés egészét utasítsa el, és csatlakozó fellebbezésében kéri, hogy a Bíróság a fellebbezéssel megtámadott ítéletet semmisítse meg, amennyiben az a forgalmazóra kiszabott büntetés – mint súlyosító körülmény – miatti növelés összegének törlésével csökkentette a bírság összegét.

illetően két általános kérdést emelek ki, amelyben a JCB a Bizottság és az Elsőfokú Bíróság által megvizsgált bizonyítékokra hivatkozik, és jelentős hangsúlyt helyez a Bizottság 1975 és 1996 közötti hallgatására.

39. Először, ami a közösségi versenyjogi szabályok megsértésének értékelésében a Bizottság és a Bíróságok megosztott szerepét illeti, amennyiben a Bizottság valamely jogsértés megállapításáról és bírság kiszabásáról szóló határozatot fogad el, az érintett vállalkozás az Elsőfokú Bíróság előtt mind a jogsértés megállapításának érvényességét, mind a bírság összegét megtámadhatja.

40. Ami az első szempontot illeti: a Bíróság hatásköre a jogszerűség felülvizsgálatára korlátozódik, amely során meggyőződik arról, hogy a Bizottság az értékelésében követett-e el nyilvánvaló mérlegelési hibát, azonban a második szempontot illetően korlátlan hatáskörrel rendelkezik a bírság összegének módosítása tekintetében. Az Elsőfokú Bíróságnak azonban nem az a feladata, hogy – a Bizottság szerepét átveve – újból mérlegelje az ügyet, hanem inkább azt kell vizsgálnia, hogy a határozat szenved-e olyan hiányosságoktól, amelyekre a fellebbező fél rámutat, vagy amelyek a Bíróság által hivatalból figyelembe veendő közrendi kérdések.

Előzetes megjegyzések

38. A fellebbezés jogalapjának vizsgálata előtt a JCB jogi érveinek megközelítését

41. A fellebbezési eljárás során a Bíróság hatásköre lényegesen korlátozottabb. Nem

vizsgálhatja felül a tényeket, kivéve, ha a bizonyítékok téves értelmezésére vagy a tényállás téves jogi besorolására kerül sor;¹⁶ a Bíróság szerepe annak megállapítására korlátozódik, hogy a fellebbező azonosított-e valamely, az Elsőfokú Bíróság által a Bizottság határozata érvényességének felülvizsgálata során elkövetett jogi tévedést.

Bizottság hallgatásából semmilyen következtetés nem vonható le. *A fortiori* valamely bejelentett ügyben nem vonható le következtetés a Bizottság hallgatásából az olyan kérdések megfelelősége tekintetében, amelyeket a bejelentés kifejezetten nem tartalmaz.

42. A jelen fellebbezésben a JCB több esetben is úgy tekinti, hogy az Elsőfokú Bíróság állapította meg a közösségi jog megsértését, és szabta ki a bírságot, és a JCB az összes bizonyíték ismételt értékelésére kéri a Bíróságot. E Bíróság felülvizsgálati jogköre azonban – a fent kifejtettek szerint – korlátozott.

A fellebbezés első jogalapja: a védelemhez való jog és az ártatlanság védelme

44. A JCB előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság i. védelemhez való jogának és ii. ártatlansága védelméhez fűződő jogának megsértésével közösségi jogsértést követett el.

43. Másodszor: a 17. rendeletben, a 27. rendeletben és a 99/63 rendeletben meghatározott eljárási rendből egyértelmű,¹⁷ hogy miközben a Bizottság valamely, a versenyjogi szabályok megsértését nem tartalmazó bejelentésre válaszként nemleges megállapítást (vagy megerősítő levelet) adhat ki, erre nem köteles. Mivel azonban erre nézve rendelkezéseket hoztak, csak a szabályszerű közlés adhat okot arra a megalapozott feltevésre, hogy a bejelentett magatartások nem képeznek jogsértést; ahogyan az Elsőfokú Bíróság az ítélete 80. pontjában megállapította, a

A védelemhez való jog

A megtámadott ítélet

45. Első fokon a JCB előadta, hogy a Bizottság nem teljesítette az ítélezési gyakorlatban testet öltő általános közösségi jogi elvből, valamint az emberi jogok európai egyezménye 6. cikkének (1) bekezdéséből következő, az ésszerű határidőn belüli eljárásra vonatkozó kötelezettségét.

¹⁶ – Lásd a Bíróság C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletének (EBHT 2004., I-123. o.) 47. és azt követő pontját; lásd továbbá a jelen indítvány 73. és 74. pontját.

¹⁷ – Lásd a 7. és azt követő pontot.

46. Az Elsőfokú Bíróság különbséget tett az 1973-ban bejelentett, a mentesítés iránti kérelem elutasítását eredményező megállapodások vizsgálata, valamint az 1996-ban benyújtott, a vitatott határozat érdemi részének fennmaradó részével foglalkozó panasz vizsgálata között.¹⁸

47. Az 1973-ban tett bejelentést illetően elismerte, hogy a Bizottság nem járt el ésszerű határidőn belül, amikor a határozat meghozatalával 27 évig késlekedett, azonban úgy ítélte meg, hogy a mulasztás nem befolyásolhatta sem a mentesítés iránti kérelem elutasításának, sem a jogsértés megállapításának jogszerűségét.¹⁹ Az elutasítást nem teheti jogellenessé pusztán az a tény, hogy a mentesítés iránti kérelmet nem utasították el ésszerű határidőn belül.²⁰ Az eljárás ésszerű határidőn belüli befejezésének elmulasztása a megsemmisítést csak abban az esetben igazolhatja, amennyiben megállapítható, hogy a késedelem hátrányosan befolyásolta az érintett vállalkozások hatékony védekezésre vonatkozó képességét.²¹ A vitatott határozat a jogsértés megállapítását nem a bejelentett megállapodásokra, hanem a bejelentett megállapodásokban meghatározottaktól eltérő magatartásokra alapozta; ezért a késedelem nem gyakorolhat hatást az ilyen magatartásokra vonatkozó eljárás jogszerűségére.²² Mindenesetre a JCB nem

azzal érvelt, hogy a késedelem valamely különös eljárási szabálytalansághoz vezetett, hanem csupán azzal, hogy a Bizottság magatartása hanyag iratkezelést tárt fel.²³

48. Ami az 1996-ban benyújtott panaszt illeti, az eljárás teljes időtartama – figyelembe véve az ügy összetettségét – nem tűnik túlzottnak, azonban megsemmisítéshez csak annak megállapítása esetén vezethet, hogy ez sértette a fellebbező védelemhez való jogát; a JCB viszont csak azzal érvelt, hogy az eljárás hossza a Bizottság részrehajlását és hanyag iratkezelését tárta fel.²⁴

A felek érvei

49. A fellebbező beadványa szerint az Elsőfokú Bíróság jogban tévedett, amikor nem vette figyelembe védelemhez való jog Bizottság általi megsértésének hatásait. A JCB jogi érveit indokolatlanul megszorító módon értelmezte, amellyel megsértette i. a felvetett kérdésekre adandó válasz iránti kötelezettségét és ii. a *iura novit curia* elvét, amely szerint amennyiben a Bíróság figyelmét valamely különös jogsértésre irányítják, magának kell megállapítania az ilyen jogsértés határait és az érvényesíteni kívánt jogok természetét. A JCB állítása szerint kifejezet-

18 – A megtámadott ítélet 37. pontja.

19 – 38. pont.

20 – 39. pont, amely idézi az Elsőfokú Bíróság T-26/99. sz., Trabisco kontra Bizottság ügyben 2001. február 14-én hozott ítéletének (EBHT 2001., II-633. o.) 52. pontját és a T-62/99. sz., Sodima kontra Bizottság ügyben 2001. február 14-én hozott ítéletének (EBHT 2001., II-655. o.) 94. pontját.

21 – 40. pont, amely idézi az Elsőfokú Bíróság T-305/94., T-306/94., T-307/94., T-313/94., T-314/94., T-315/94., T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., LVM és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1999. április 20-án hozott ítéletének (EBHT 1999., II-931. o.) 122. pontját.

22 – 41. pont.

23 – 42. pont.

24 – 43–45. pont.

ten felvetette, hogy a Bizottság a bejelentési eljárás során nem tartotta tiszteletben a védelemhez való jogát; hangsúlyozta a bejelentési eljárás egyes szakaszai időtartama figyelembevételének kötelezettségét; és kiemelte, hogy az eljárás egészének túlzott időtartama ésszerűtlen. Ezért egyértelműen hivatkozott arra, hogy képtelen a hatékony védekezésre.

50. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a JCB az Elsőfokú Bíróság előtt a védelemhez való jogára a bejelentési és a jogsértési eljárás állítólagosan túlzott időtartama tekintetében csupán általánosságban hivatkozott, annak meghatározása nélkül, hogy álláspontja megvédésének képessége az eljárásokban milyen módon sérült. Elfogadhatatlan a jogi érveinek fellebbezési eljárásban való kibővítésére tett kísérlete. A *iura novit curia* elve alapján nem várható el a Bíróságtól, hogy szükséztől érveléseket egészítsen ki, amelyek csak akkor fogadhatók el, ha ténybeli bizonyítékok támasztják alá. A fellebbező kérelme nem bír jelentőséggel a szabályszerű eljárás tekintetében, nincs összefüggésben a mentesítési eljárás befejezésének késedelmével és az első fokon előterjesztett érvelésével.

51. A JCB vagylagosan előadja, hogy a túlzott késedelmet – mint a közérdeket sértő kérdést – az Elsőfokú Bíróságnak hivatalból kellett volna figyelembe venni, mivel az

természeténél fogva lényeges eljárási követelmény megsértésének minősül.

52. A Bizottság szerint az Elsőfokú Bíróság hivatalból nem vehetett figyelembe semmilyen, a védelemhez való jogra vonatkozó, az eljárás hosszának tulajdonítható konkrét kérdést, mivel az ilyen kérdések általában nem nyilvánvalóak, és a jelen ügyben sem voltak nyilvánvalóak.

Értékelés

53. Az Elsőfokú Bíróság a JCB által a Bizottság felé 1973-ban tett bejelentése és a vitatott határozat 2000-ben történt elfogadása közötti késedelmet sajnálatosnak találta ugyan, de szerinte az a JCB védelemhez való jogát nem befolyásolta.

54. Ez az álláspont helyesnek tűnik számomra.

55. Amennyiben a határozat az EK 81. cikknek a JCB általi megsértését állapította meg, nyilvánvaló, hogy a megállapítás szempontjai nem kizárólag az 1973-ban és 1975-ben szabályszerűen bejelentett megállapodások egyszerű végrehajtásán alapul-

tak. Bár a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a bejelentett rendelkezések versenykorlátozó hatását a be nem jelentett korlátozások megerősítették,²⁵ egyértelmű, hogy minden olyan magatartás, amelynek tekintetében jogsértés került megállapításra, és bírságot szabtak ki, vagy szabályszerűen be nem jelentett megállapodások rendelkezésein, vagy a megállapodásoktól független magatartáson alapult.²⁶

56. Amennyiben a határozat elutasította az 1973-ban benyújtott mentesítés iránti kérelmet és a JCB-t bizonyos magatartások abbahagyására kötelezte, a késedelem egyetlen hatása az volt, hogy a JCB hosszabb időn át folytathatta magatartását.

57. Amennyiben a határozat bírságot szabott ki a JCB-re, egyértelmű, hogy az összeg megállapítása során nem vették figyelembe az 1973-ban szabályszerűen bejelentett megállapodásokat; az összeg kizárólag más megállapodásokon és magatartásokon alapult.²⁷

58. A JCB nem adott semmilyen más kielégítő magyarázatot arra nézve, hogy a kérdéses késedelem milyen módon befolyásolhatta a védelemhez való jogát. Megemlíti a Bizottsággal folytatott párbeszédhez való

jogát, valamint azt a jogot, hogy a Bizottság mulasztása miatt eljárást kezdeményezzen; azonban e jogokat az idő múlása nem befolyásolja, és a JCB számára továbbra is nyitva állt annak a lehetősége, hogy további megállapodásokat és az általa folytatott gyakorlatot az általa ismert szabályszerű formában bejelentse.

59. Következésképpen az első bejelentés és a vitatott határozat elfogadása között eltelt idő hosszúsága nem gyakorolt hatást a JCB védelemhez való jogára, és nincs szükség annak megítélésére, hogy az Elsőfokú Bíróságnak e tekintetben bármilyen kérdést hivatalból figyelembe kellett volna venni. Egyszerűen csak rá kell mutatni arra, hogy az Elsőfokú Bíróság megfontolta a JCB jogi érveit, és úgy döntött, hogy a védelemhez való jog nem képezte az eljárás tárgyát.²⁸

60. A fenti értékelés nem jelenti azt, hogy megbocsátható a Bizottságnak a JCB mentesítési kérelmében tanúsított rendkívüli késedelme, amely lényegesen meghaladja az elfogadható közigazgatási gyakorlat határait; azonban ez a késedelem nem befolyásolta – mint állítják – a JCB védelemhez való jogát.

25 – Lásd a vitatott határozat 205. pontját.

26 – Lásd különösen a vitatott határozat 149., 158., 163., 171., 175. és 252. pontját.

27 – Lásd a vitatott határozat 231. és azt követő pontját.

28 – A megtámadott ítélet 45. pontja.

Az ártatlanság vélelme

A megtámadott ítélet

61. Első fokon a JCB előadta, hogy a Bizottság nem tartotta tiszteletben az ártatlanság véelmének elvét, és a tényeket részrehajlóan ítélte meg, figyelmen kívül hagyva a számára kedvező bizonyítékokat, és feltételezve bűnösségét, megsértve ezáltal az ellenkező bizonyításának követelményére vonatkozó elvet.

62. Az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy a bűnösség általános feltételezését csak akkor lehet felróni a Bizottságnak, ha a határozat ténymegállapításait nem támasztották alá a szolgáltatott bizonyítékok.

63. A JCB által felhozott állítólagos részrehajlások közül négy példát is megvizsgált – egy 1995. május 16-i keltezésű belső feljegyzést, egy 1995. április 13-i keltezésű belső levelet, két francia bírósági ítéletet és a bizottsági alkalmazottak és a JCB egyik forgalmazója közötti, 1996. november 6-i megbeszélés hangfelvételét –, és megállapí-

totta, hogy a közigazgatási eljárásban semmi sem utal arra, hogy a Bizottság az iratokat és a tényeket célzatosan vagy elfogultan értelmezte, illetve hogy a JCB felé tanúsított magatartása során részrehajlást tanúsított.²⁹

A felek érvei

64. A JCB szerint a megtámadott ítélet sérti az ártatlansága véelmére vonatkozó jogát, amely az ehhez kapcsolódó *in dubio pro reo* elve alapján feltételezi, hogy minden, a bizonyítékok kapcsán felmerülő ésszerű kétséget a vádlott fél javára kell értelmezni.

65. Először: az Elsőfokú Bíróság a második kifogásközlés kibocsátásából tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a bűnösség általános feltételezését csak akkor lehet felróni a Bizottságnak, ha a határozat ténymegállapításait nem támasztották alá a szolgáltatott bizonyítékok. Inkább azt kellett volna megállapítania, hogy az ártatlanság véelmét már a bejelentett megállapodásokon alapuló első kifogásközlés megsérti, ha nem bizonyítja legalább azt, hogy a kérdéses magatartás nem tartozik „a bejelentésben leírt tevékenységi kör alá”.³⁰

29 – A megtámadott ítélet 53–60. pontja.

30 – Lásd a 14. lábjegyzetben hivatkozott 17. rendelet 15. cikke (5) bekezdésének a) pontját.

66. Másodszor, ami az 1995-ben kelt feljegyzést és levelet, valamint az 1996-ban készült hangfelvételt illeti,³¹ az Elsőfokú Bíróság nem vette figyelembe azokat a bizonyítékokat, amelyeket a Bizottság az ártatlanság véelmének tiszteletben tartására irányuló kötelezettségét megsértve figyelmen kívül hagyott, vagy tévesen értelmezett.

67. Harmadszor: az Elsőfokú Bíróság elutasította több nemzeti bíróság határozatának figyelembevételét, és elutasítását nem indokolta megfelelően. A Cour d'appel de Paris megállapította, hogy a Central Parts termékekkel való ellátásának megtagadása kizárólag a Central Parts jogellenes magatartására vezethető vissza. Az Elsőfokú Bíróság, annak megállapítása érdekében, hogy a JCB megsértette az EK 81. cikket, nem hivatkozhat a JCB-nek a Central Parts párhuzamos importjával szemben tanúsított állítólagos magatartására,³² miközben elutasítja a fellebbviteli bíróság határozatának jelentőségét. A JCB szintén hivatkozik a Tribunal de commerce de Nîmes egyik ítéletére, valamint a francia és az ír versenyhivatal döntéseire, amelyek mindegyike, álláspontja szerint, védekezését támasztja alá.

68. Negyedszer: a JCB azzal érvel, hogy az Elsőfokú Bíróság, ismételten megsértette az ártatlanság véelmét, amikor figyelmen kívül hagyott egy 1996-os keltezésű faxot és 1997-es feljegyzést, amelyek állítása szerint felmentő bizonyítékot képeznek.

69. A Bizottság szerint a JCB összekeveri az *in dubio pro reo* elvét, amely a bizonyítékok mérlegelésének alapszabálya, és a jelen ügy tárgyát képező, az ártatlanság véelmének általánosabb szabályát. Ez utóbbi megsértéséhez több szükséges, mint a bizonyítékok mérlegelésében elkövetett pusztá tévedés.

70. Az 1995-ös feljegyzés³³ nem felmentő jellegű az arra szolgáló bizonyíték nélkül, hogy ennek megfelelően jártak el, és az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy elegendő bizonyíték támasztotta alá a passzív exporteladásokra 1998-ig folyamatosan kivetett korlátozást. Az Elsőfokú Bíróság megállapította továbbá, hogy a Bizottságnak az 1996-os hangfelvétel figyelmen kívül hagyására vonatkozó magyarázata teljes mértékben elfogadható volt.

71. Az Elsőfokú Bíróság megfontolta a hivatkozott nemzeti határozatokat, azonban helyesen állapította meg, hogy a jelen ügy tárgyát képező elkülönült jogsértések tekintetében ezek nem bírnak jelentőséggel. A francia és az ír versenyhivatal határozatait ebben az összefüggésben nem hozták fel az Elsőfokú Bíróság előtt; azért ezek a jogi érvek e tekintetben elfogadhatatlanok. A többi érv az Elsőfokú Bíróság tényekre vonatkozó értékelésének felülvizsgálatára vonatkozik, és szintén elfogadhatatlan.

31 – Lásd a 63. pontot.

32 – A megtámadott ítélet 92. és 98. pontja.

33 – 63. pont.

Értékelés

72. A JCB jogi érve lényegében az, hogy az Elsőfokú Bíróság a bizonyítékokból tévesen vonta le azt a következtetést, hogy a Bizottság a JCB-vel szemben nem volt elfogult az ártatlanság vélelmét sértő módon, amelyet tiszteletben kellett volna tartania.

73. A JCB ezért, legalábbis tág értelemben véve, az Elsőfokú Bíróság elé terjesztett bizonyítékok újbóli mérlegelését kéri. Tekintettel arra, hogy a fellebbezésnek a jogkérdésekre kell korlátozódnia, elvileg nem a Bíróság feladata e mérlegelés elvégzése. A Bíróság csak azt ítéli meg, hogy az Elsőfokú Bíróság elferdítette-e a bizonyítékokat, vagy az ügy iratanyagából egyértelmű-e valamely megállapításának tárgyi tévedése.³⁴

74. Jelen esetben egyik helyzet sem áll fenn. Bár a JCB hivatkozik a bizonyítékok elferdítésével és a nyilvánvaló tárgyi tévedéssel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra, az általa kifogásolt ítélet olyan következtetéseket tartalmaz, amelyeket az Elsőfokú Bíróság a bizonyítékok megvizsgálásából vont le, és amelyek, álláspontom szerint, a megfelelő mérlegelés határain belül maradnak, és nem

tárnak fel elferdítést. A JCB nem azonosít az Elsőfokú Bíróság elé terjesztett iratok értelmezésében jelen lévő érdemi pontatlanságot – ellentétben azon ügyekkel, amelyekben a Bíróság megállapította a bizonyítékok elferdítésének tényét.³⁵

75. A JCB különös jogi érveivel röviden foglalkozom.

76. Egyrészt a kifogásközlés kibocsátása önmagában semmilyen körülmények között nem tekinthető a bűnösség vélelmezése bizonyítékának; ha ez így lenne, bármilyen büntető- vagy kvázi büntetőeljárás és büntetővizsgálat megindítása kifogásolható lenne. Ilyen bizonyítékot csak az eljárás későbbi menete szolgáltathat, és a jelen ügyben az első kifogásközlés tévedését a második kijavította.

77. Másrészt az Elsőfokú Bíróság megvizsgálta a JCB által hivatkozott, a Bizottság állítólagos részrehajlására példaként szolgáló bizonyítékokat (amelyekben a Bizottság nem vette figyelembe az állítólagos felmentő jellegüket). Az általa levont következtetés nem az volt, hogy a bizonyíték egyáltalán

34 – Lásd például a Bíróság C-53/92. P. sz., Hilti kontra Bizottság ügyben 1994. március 2-án hozott ítéletének (EBHT 1994., I-667. o.) 42. pontját; a C-136/92. P. sz., Bizottság kontra Brazzell Liualdi és társai ügyben 1994. június 1-jén hozott ítéletének (EBHT 1994., I-1981. o.) 47–49. pontját; valamint a C-40/03. P. sz., Rica Foods kontra Bizottság ügyben 2005. július 14-én hozott ítéletének (EBHT 2005., I-6811. o.) 60. pontját.

35 – Lásd például a Bíróság C-164/98. P. sz., DIR International Film és társai kontra Bizottság ügyben 2000. január 27-én hozott ítéletének (EBHT 2000., I-447. o.) 43–48. pontját; a C-277/01. P. sz., Parlament kontra Samper ügyben 2003. április 3-án hozott ítéletének (EBHT 2003., I-3019. o.) 45–49. pontját; valamint a C-197/99. P. sz., Belgium kontra Bizottság ügyben 2003. szeptember 11-én hozott ítéletének (EBHT 2003., I-8461. o.) 64–67. pontját.

nem volt felmentő jellegű, hanem az, hogy a Bizottság eljárásában semmi sem utalt részrehajlásra. A JCB által a fellebbezésben előadott jogi érvelés azonban annak bizonyítására irányul, hogy a bizonyíték felmentő jellegű volt, ez azonban teljesen más kérdés. A felmentő bizonyíték pusztán létezése nem mindig von maga után kedvező ítéletet akkor, ha más természetű bizonyíték is rendelkezésre áll; és valamely kedvezőtlen döntés esetén nem vezethet az elfogultságra vonatkozó következtetésre.

78. Álláspontom szerint ezért a fellebbezés első jogalapja elfogadhatatlan és/vagy megalapozatlan, és el kell utasítani.

A fellebbezés második jogalapja: az EK 81. cikk megsértése

79. A JCB előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság jogban tévedett azáltal, hogy i. „elítélte” őt a Franciaországban, az Egyesült Királyságban és Írországban a passzív eladások tekintetében meghatározott általános tilalom miatt, ii. „elítélte” őt a forgalmazók beszerzési forrásainak Franciaországban és Olaszországban való korlátozása miatt, és iii. elutasította a mentesítés iránti kérelme elutasításának megsemmisítését.

A passzív eladások tilalma Franciaországban, az Egyesült Királyságban és Írországban

A megtámadott ítélet

80. Első fokon a JCB azzal érvelt, hogy a Bizottság nem bizonyította a szerződéses forgalmazók által a fogyasztók és a saját területükön kívüli szerződéses forgalmazók részére történő passzív eladások korlátozásának létezését az Egyesült Királyságban, Írországban, Franciaországban és Olaszországban, és hogy a megállapodásokban az egyetlen kifejezett tilalom a nem szerződéses forgalmazók részére történő eladásokra vonatkozott.

81. Ami az Egyesült Királyságot illeti, az Elsőfokú Bíróság megjegyezte, hogy az 1975-ben módosított megállapodás 4. kikötése nem tartalmazott ilyen általános tilalmat, a Bizottság megállapítása szerint azonban úgy értelmezték, hogy ez a megállapodás részét képezi. Az Elsőfokú Bíróság számos, a Bizottság következtetéséhez vezető dokumentumot megvizsgált,³⁶ és arra a megállapításra jutott, hogy „az Egyesült Királyságban a bejelentett megállapodások rendelkezéseit meghaladó korlátozó magatartásokat hajtottak végre”.³⁷

³⁶ – Részletes felsorolás a vitatott határozat 84–91. pontjában.

³⁷ – A megtámadott ítélet 86–89. pontja.

82. Írországot illetően az Elsőfokú Bíróság hasonló elemzést követett. Az 1973-ban és 1975-ben bejelentett megállapodások nem tartalmaztak olyan korlátozást, amely megtiltaná a nagykereskedelmi termékek nem szerződéses forgalmazóknak történő eladását, azonban egy 1992-es be nem jelentett megállapodás mind az aktív, mind a passzív eladásokat megtiltotta, a szerződéses forgalmazóknak történő eladás kivételével. Az Elsőfokú Bíróság megvizsgálta azon iratokat, amelyekre a Bizottság határozatát alapozta,³⁸ és megállapította, hogy azok elegendőek a saját területen kívüli passzív eladásokra kivetett korlátozás bizonyításához. Az ír versenyhivatal által kiadott, a JCB által hivatkozott mentesítésnek nincs jelentősége a közösségi jog felhatalmazása alapján történő bizottsági hatáskör gyakorlása tekintetében, mindenesetre a Bizottsághoz be nem jelentett megállapodáson alapult.³⁹

83. Ami Franciaországot illeti, az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy a be nem jelentett általános forgalmazási szerződés kifejezett korlátozást tartalmazott a saját területen kívüli passzív eladások tekintetében. A Bizottság által hivatkozott bizonyítékok mindenesetre⁴⁰ igazolták a gyakorlatban fennálló korlátozás létezését. A JCB által hivatkozott francia versenyhivatali döntésnek nincs jelentősége, mivel az másik forgalmazási hálózatra és forgalmazói megállapodásra vonatkozott.⁴¹

A felek érvei

84. Ami Franciaországot illeti, a JCB előadja, hogy a forgalmazási szerződést nem lehet úgy értelmezni, mint amely kifejezetten korlátozza a passzív eladásokat; továbbá előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság a vizsgált három dokumentum közül egyet – a vevőszolgálati díjat illető levelet – máshol⁴² elégtelen bizonyítéknak tekintett; és e dokumentumok közül egy másik elismerte, hogy az egymás területeibe beavatkozó forgalmazók között versenykényszer létezik.

85. A Bizottság válaszbeadványában előadja, hogy a vitatott határozat semmi esetre sem a forgalmazói szerződésben lefektetett kifejezett tilalmon alapult, hanem a szerződés tényleges alkalmazásán; hogy az Elsőfokú Bíróság nem kérdőjelezte meg a vevőszolgálati díjra vonatkozó levél bizonyító erejét; hogy a hivatkozott többi dokumentum egyértelműen megállapítja a területi eladásokra vonatkozó megállapodás létezését; és a JCB semmit sem ad elő a határozatban és az ítéletben egyaránt vizsgált harmadik dokumentum tekintetében.

86. Ami az Egyesült Királyságot és Írországot illeti, a JCB lényegében azzal érvel, hogy

38 – A vitatott határozat 122. pontja.

39 – A megtámadott ítélet 90–95. pontja.

40 – Különösen a vitatott határozat 113. pontjában.

41 – A megtámadott ítélet 96–100. pontja.

42 – A megtámadott ítélet 139–145. pontjában.

az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte az általa vizsgált különböző közléseket; és a Bizottság beadványában a bizonyítékok újraértékelésének álcázott kísérlete lelhető fel.

Értékelés

87. A JCB érvelésének ezen részében nem találok az EK 81. cikk lehetséges megsértésére vonatkozó elemet. A fellebbező arra kíván rámutatni, hogy az Elsőfokú Bíróság a bizonyítékokból téves következtetést vont le. Ahogyan azt már felidéztem, a Bíróságnak nem feladata az ilyen következtetések levonásának felülvizsgálata, kivéve, ha a bizonyítékok elferdítése merül fel.

88. Jelen esetben lehetségesnek tűnik, hogy az Elsőfokú Bíróság elferdítette a francia forgalmazói szerződés értelmét,⁴³ amikor megállapította, hogy a passzív eladásokon kifejezett tilalom állt fenn.

43 – A vonatkozó kikötés így szólt: „A szerződéses forgalmazó továbbá nem ad el és nem forgalmaz JCB-termékeket és alkatrészeket a területén kívül lévő telephely, leányvállalat vagy raktár közvetítésével. A szerződéses forgalmazó vállalja, hogy a területén kívül a JCB-termékeket sem közvetlenül, sem közvetve nem reklámozza.”

89. Ahogyan azonban a Bizottság kiemelte, a lehetséges elferdítés olyan kérdésre vonatkozott, amely a vitatott határozat érvényessége tekintetében nem bír jelentőséggel, mert a határozat nem a megállapodás kikötésein, hanem annak végrehajtásán alapult.

90. Ami a többi kérdést illeti, egyértelmű, hogy a JCB csupán az Elsőfokú Bíróság elé terjesztett bizonyítékok újbóli értékelésére törekszik, és a fellebbezési eljárásban a Bíróságnak nem feladata az ilyen újbóli értékelés.

A beszerzési források korlátozása Franciaországban és Olaszországban

A megtámadott ítélet

91. Első fokon a JCB előadta, hogy a Bizottság tévesen értelmezte a franciaországi és az olaszországi megállapodásokat amikor úgy értelmezte, hogy azok a termékeknek a nemzeti JCB-leányvállalattól való kizárólagos beszerzésére kötelezte a szerződéses forgalmazókat, és megtiltotta a keresztszállításokat, miközben a kérdéses kikötés célja csupán annak biztosítása volt, hogy a forgalmazók kizárólag JCB-termékeket értékesítsenek; továbbá előadta, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg a vitatott kikötések ténylegesen végrehajtását.

92. Az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy a be nem jelentett megállapodások korlátozók voltak; bár Olaszországban nem, Franciaországban végrehajtották őket; és céljukat tekintve a tényleges hatásuk irreleváns;⁴⁴ ezért a Bizottság helyesen állapította meg, hogy a jogsértés ezen eleme bizonyításra került.⁴⁵

3. cikkének c) pontja és d) pontjának 2. alpontja előírja a szerződéses területen kívüli alternatív beszerzési források elérhetőségének követelményét.

Értékelés

A felek érvei

93. A JCB előadja, hogy e tekintetben az Elsőfokú Bíróság megállapításai ellentétesek az 1983/83 rendelet,⁴⁶ illetve azt megelőzően a 67/67 rendelet⁴⁷ szerinti csoportmentesítéssel, amelyek előnyeit a megállapodások vonatkozó kikötései élvezhették volna.

95. A JCB nem szándékozik tagadni, hogy az Elsőfokú Bíróság előtt még fel nem hozott új érvről van szó, és nem állítja, hogy ez közérdeket érint, amelyet az Elsőfokú Bíróságnak hivatalból figyelembe kellett volna venni. Az érvelés egyértelműen a Bizottság határozatának érvényességére irányul, és az Elsőfokú Bíróságnak nem róható fel, hogy ezt nem vizsgálta. Következésképpen ez az érv nem csupán elfogadhatatlan,⁴⁸ de a megtámadott ítéletben sem jelöl meg semmilyen jogban való tévedést.

94. A Bizottság előadja, hogy ez a beadvány teljesen új, így elfogadhatatlan; hogy első fokon a JCB kifejezetten elismerte, hogy a francia és az olasz megállapodások nem élvezték a csoportmentesítés előnyeit; és hogy mindenesetre az 1983/83 rendelet

A mentesítés iránti kérelem elutasítása megsemmisítésének elutasítása

44 – Az ítélkezési gyakorlattal összhangban: a Bíróság 56/64. és 58/64. sz., Consten és Grundig kontra Bizottság egyesített ügyekben 1966. július 13-án hozott ítélete (EBHT 1966., 299. o.); az Elsőfokú Bíróság T-143/89. sz., Ferriere Nord kontra Bizottság ügyben 1995. április 6-án hozott ítéletének (EBHT 1995., II-917. o.) 30. és 31. pontja; a Bíróság C-219/95. P. sz., Ferriere Nord kontra Bizottság ügyben 1997. július 17-én hozott ítéletének (EBHT 1997., I-4411. o.) 13–15. pontja; valamint a 56/65. sz., Société Technique Minière ügyben 1966. június 30-án hozott ítélete (EBHT 1966., 337. o.).

45 – A megtámadott ítélet 111–118. pontja.

46 – Lásd a jelen indítvány 15. pontját.

47 – A Szerződés [81.] cikke (3) bekezdésének egyes kizárólagos forgalmazási szerződésekre történő alkalmazásáról szóló, 1967. március 22-i 67/67/EGK bizottsági rendelet (HL 1967. 57., 849. o.).

A megtámadott ítélet

96. Első fokon a JCB azzal érvelt, hogy a mentesítés iránti kérelme indokolt volt, mivel – az EK 81. cikk (3) bekezdés előírás-

48 – Lásd például Brazzelli Lualdi-ügyben hozott, a 34. lábjegyzetben hivatkozott ítélet 59. pontját.

saival összhangban –⁴⁹ a fogyasztókat nem érintette hátrányosan a forgalmazók területi kizárólagosságának és szelektivitásának kombinációja, éppen ellenkezőleg: elősegítette a termékek forgalmazását, továbbá azzal érvelt, hogy a Bizottság nem indokolta megfelelően a kérelem elutasítását. Összehasonlításképpen különösen két olyan ügyre hivatkozott – a BMW-ügy és az Ivoclar-ügy⁵⁰ – amelyekben a mentesítést engedélyezték.

A felek érvei

98. A JCB először előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság értékelését tévesen korlátozta csak az egyik bejelentett megállapodásra, miközben a mentesítés iránti kérelem az összes, 1973 és 1995 között bejelentett megállapodásra és azok módosított változataira vonatkozott.

99. Másodszor: az Elsőfokú Bíróság ellentmondásba keveredett önmagával, amikor a Bizottságnak a vitatott határozat 201–222. pontjában kifejtett indokolását helyeselte, amely – többek közt – az Elsőfokú Bíróság által másutt⁵² nem kellően bizonyítottak tekintett három állítólagos jogsértésen alapult.

97. Az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy a JCB általánosságban csak annyit közölt, hogy a kérdéses (az 1973-ban bejelentett, az Írországra, a Svédországra és a Csatorna-szigetekre vonatkozó általános exportforgalmazási) megállapodások megfeleltek a mentesítés követelményeinek, de nem jelölte meg a mentesítésről szóló döntésre okot adó konkrét előnyöket. A Bizottság a vitatott határozat 201–222. pontjában részletesen kifejtette a kérelem elutasításának indokait. Továbbá, a Bizottság bizonyította, hogy a JCB által hivatkozott mentesítésről szóló határozatok nem vethetők össze.⁵¹

100. Harmadszor: az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte a mentesítésre vonatkozó szabályokat. A passzív eladások tekintetében korlátozás nem állt fenn, így analógia útján a BMW-ügyben és az Ivoclar-ügyben hozott határozatokat megalapozó elveket kellett volna alkalmazni, és a mentesítést engedélyezni kellett volna.

101. Végül: az Elsőfokú Bíróság tévesen állította,⁵³ hogy a JCB nem jelölte meg a

49 – Lásd a jelen indítvány 6. pontját.

50 – Az EGK-Szerződés [81.] cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/14.650 – Bayerische Motoren Werke AG ügy) 1974. december 13-án hozott 75/73/EGK bizottsági határozat (HL L 29., 1. o.) és az EGK-Szerződés [81.] cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/30.846 – Ivoclar-ügy) 1985. november 27-én hozott 85/559/EGK bizottsági határozat (HL L 369., 1. o.).

51 – A megtámadott ítélet 160–169. pontja.

52 – A megtámadott ítélet 133., 145. és 154. pontja.

53 – A 166. pontban.

forgalmazási hálózata által nyújtott konkrét előnyöket. Ezen előnyöket maga a vitatott határozat 207. és 208. pontja sorolja fel, és a fellebbező jogosult ezeket felhasználni.

sértésekre vonatkozott, amelyek lényegesek voltak azon következtetés levonásához, miszerint az EK 81. cikk (3) bekezdésében meghatározott követelmények nem teljesültek.

102. A Bizottság szerint a JCB pusztán arra törekszik, hogy a Bizottság teljes ténybeli és gazdasági értékelésének Elsőfokú Bíróság általi felülvizsgálatát újra megnyissa; ezért érveit már ezen az alapon is – mint elfogadhatatlanokat – el kell utasítani.

103. Különös érvként először előadja, hogy az Elsőfokú Bíróságnak az 1973-ban bejelentett, csak az Írországra, a Svédországra és a Csatorna-szigetekre vonatkozó általános exportforgalmazási megállapodásra való hivatkozása egyszerű, következmény nélküli elírás, mivel a Bizottság elemzése az összes bejelentett megállapodást érintette, és az Elsőfokú Bíróság ezt megerősítette, továbbá biztosította, hogy a bejelentett megállapodások tekintetében bírság kiszabására nem került sor.

105. Harmadszor: a JCB ismételten a passzív eladásokra vonatkozó korlátozás megállapításának megkérdőjelezésére törekszik, amely saját körülményeit megkülönbözteti a BMW-ügy és az Ivoclar-ügy körülményeitől. Továbbá a mentesített BMW-megállapodások – reklámozási kötelezettség teljesítését feltételül szabva – megengedték a területen kívüli aktív eladásokat. A JCB-megállapodások mind az aktív, mind a passzív eladásokat, valamint a keresztszállításokat is korlátozzák, így nem vethetők össze. Az Ivoclar-megállapodások a több márkát forgalmazó árusító helyekre vonatkoztak, és a mentesítést nem is hosszabbították meg.

104. Másodszor: a vitatott határozat 201–222. pontjára történő utalás csak hivatkozási céllal történt. Az Elsőfokú Bíróság érdemi elemzése ettől elkülönült. Mindenesetre, a határozat⁵⁴ az Elsőfokú Bíróság által⁵⁵ központi jelentőségűnek tekintett más jog-

106. Végül: az Elsőfokú Bíróság által a megállapodások előnyeire tett hivatkozás az EK 81. cikk (3) bekezdésben meghatározott együttes követelményekre, illetve az előnyöknek a fogyasztókkal való megosztására vonatkozik. Az Elsőfokú Bíróság helyesen állapította meg, hogy a JCB nem bizonyította az e követelményeknek való megfelelést, hanem e tekintetben csak általános megállapításokra szorítkozott.

54 – A 209., 214., 215. és 218. pontban.

55 – A megtámadott ítélet 185. pontjában.

Értékelés

107. Egyetértek a Bizottsággal abban, hogy a Bíróságnak nem feladata a JCB érveinek vizsgálata, amennyiben azok csak a Bizottság által a vitatott határozatban kifejtett elemzés újbóli felülvizsgálatára irányulnak. Az érve-
léssel kapcsolatban ezenkívül más problémák is felmerülnek.

108. Az első kérdést illetően a JCB kifogása irrelevánsnak tűnik. A vitatott határozat 201–222. pontjából, de különösen a 205. pontból egyértelműnek tűnik, hogy a Bizottság valamennyi bejelentett megállapo-
dást értékelt, azok végrehajtásának módjával együtt. Az Elsőfokú Bíróság ezt az értékelést anélkül hagyta jóvá, hogy saját részletes vizsgálatát csak egy megállapodásra korlá-
tozta volna. Ezért nincs következménye annak az állításnak – akár téves, akár nem –, hogy a kérelem csak egy megállapo-
dásra vonatkozott.

109. A második kérdést illetően azt a tényt, hogy ítélete 161. pontjában az Elsőfokú Bíróság kifejtette, hogy „az általános kérdést, hogy a JCB-csoport forgalmazási rendszere lehet-e az EK 81. cikk (3) bekezdése szerinti határozat tárgya [...] a vitatott határozat (201)–(222) preambulumbekkezdése rendezi”, azzal a ténnyel párosítva, hogy az Elsőfokú Bíróság az ebből levont általános következtetést helyben hagyta, nem lehet úgy tekin-
teni, hogy ezzel a határozat ezen részében a

Bizottság indokolásának minden egyes ele-
mét is jóváhagyta, különösen mivel másutt az indokolás egyes részeinek érvénytelenségét állapította meg. A JCB maga állítja, hogy a határozat „többek közt” – azaz csak részben – azon a három állítólagos jogsértésen alapult, amelyeket az Elsőfokú Bíróság jogilag meg-
alapozatlanként elutasított.

110. A harmadik kérdést illetően a JCB érvelése csak akkor bírhat jelentőséggel, ha a passzív eladások korlátozására vonatkozó ténymegállapítás megdőlné; az ilyen kérdé-
sek fellebbezési eljárásban való vizsgálata azonban nem e Bíróság feladata.

111. Az utolsó kérdést illetően egyértelmű, hogy a vitatott határozat 207. és 208. pontjában a Bizottság felsorolta a JCB forgalmazási rendszerének egyes, a fogyasztóknak átengedett előnyeit. A határozat a későbbiekben más, előnyöket nem tartalmazó jellemzőket és nélkülözhetetlenek nem minősülő tilal-
makat is felsorol, amely a 221. és 222. pont-
ban ahhoz a következtetésre vezet, hogy az EK 81. cikk (3) bekezdésében meghatározott együttes feltételek nem teljesültek, így a mentesítés nem engedélyezhető. E következtetés megdőntése érdekében a JCB-nek bizonyítani kellett volna, hogy az *összes* együttes feltételnek megfelelt. Ezt azonban nem tette meg, és a megtámadott ítélet 166. pontjának talán nem túl szerencsés megfogalmazása e tekintetben nem bír jelen-
tőséggel.

112. Következésképpen álláspontom szerint a fellebbezés második jogalapja elfogadhatatlan és/vagy megalapozatlan, így el kell utasítani.

A fellebbezés harmadik jogalapja: a bírság kiszabása és összegének kiszámítása

114. Az Elsőfokú Bíróság megjegyezte, hogy a 17. rendelet 15. cikke (5) bekezdésének a) pontja értelmében nem lehet bírságot kiszabni az olyan tevékenységekre, amelyek az 1973-ban és 1975-ben bejelentett megállapodások alá tartoznak. Tekintettel továbbá arra, hogy egyes jogsértések nem kerültek bizonyításra, a bírságot kizárólag a vitatott határozat 1. cikkének a) pontjában hivatkozott, a megállapodás rendelkezésein túlmenő passzív eladások korlátozására való hivatkozással, illetve az 1. cikk b) pontjában hivatkozott, a bejelentésben nem említett beszerzési források korlátozására való hivatkozással lehet megállapítani.⁵⁷

A megtámadott ítélet

113. Első fokon a JCB azzal érvelt, hogy a tények nem támasztották alá a jogsértést, és mindenesetre bejelentett megállapodásokon alapultak, amelyek tekintetében nem lehetne bírságot kiszabni. Továbbá a bírság, összehasonlítva a Volkswagen-ügy és az Opel-ügy⁵⁶ hasonló körülményei között kiszabott bírsággal, aránytalan volt. A Bizottság eltűlozte az állítólagos jogsértések súlyosságát, nem vette figyelembe tényleges hatásukat, a korlátozások tényleges végrehajtásának mértékét, időben változó intenzitásukat és az olyan enyhítő körülményeket, mint az ír versenyhivatal egyedi mentesítése, illetve a Cour d'appel de Paris ítélete.

115. Az összegnek a jogsértés körülményeit és súlyosságát kell figyelembe vennie. A 17. rendelet és a bírság kiszabásának módjára vonatkozó saját iránymutatása szerint a Bizottság a bírság összegét 39 614 000 euróban állapította meg – 25 000 000 eurót a jogsértés súlyosságára tekintettel, 13 750 000 eurót (évente 5%) a becsült 11 éves időtartamra tekintettel, 864 000 eurót pedig a súlyosító körülményekre tekintettel.⁵⁸

116. A megállapított jogsértések súlyosak voltak, mivel a nemzeti piacok felosztására irányuló hatásuk és céljuk által a belső piac zavartalan működésének okoztak károkat, és

⁵⁶ – Az EK-Szerződés [81]. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/35.733 – VW-ügy) 1998. január 28-án hozott, a megtámadott ítélet 171. pontjában hivatkozott 98/273/EK bizottsági határozat (HL L 124., 60. o.) és az EK-Szerződés 81. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/36.653 – Opel-ügy) 2000. szeptember 20-án hozott 2001/146/EK bizottsági határozat (HL L 59., 1.).

⁵⁷ – A megtámadott ítélet 175–177. pontja.

⁵⁸ – 178–180. pont.

következésképpen nagy összegű bírságot igazolnak. A JCB továbbá meglehetősen fontos vállalkozás az Európai Közösségekben és az érintett ágazatban.⁵⁹

ban „hallgatólagos beleegyezésnek” minősül, az ilyen megközelítés idegen a közösségi versenyjogtól. Az ír versenyhivatal és a Cour d’appel de Paris döntései pedig más tényekre vonatkoztak.⁶²

117. A Bizottság által hivatkozott tények alapján a jogsértés teljes időtartamát azonban inkább 10, mint 11 évben kellett volna megállapítani, az 1989-től 1998-ig terjedő időszakra.⁶⁰

120. Azt a Bizottság által megállapított súlyosító körülményt azonban, hogy a JCB a szabályszerűen bejelentett megállapodás valamely kikötését megszegő leányvállalatra büntetést rótt ki, nem kellett volna így minősíteni.⁶³

118. A Volkswagen és az Opel tekintetében a bírság kiszabása más körülmények között történt, és az üzleti forgalom százalékában meghatározott összeg kiszámításakor a Bizottságot nem kötelezi a saját korábbi gyakorlata, és nem köteles pontos matematikai képletet sem alkalmazni; következésképpen az a tény, hogy a Volkswagenre, az Opelre és a JCB-re kiszabott bírság az üzleti forgalmuk különböző százalékára terjedt ki, nem bizonyítja a hátrányosan megkülönböztető bánásmódot.⁶¹

121. Mivel a súlyosító körülmények miatti növelés nem volt igazolt, és a vitatott határozatban megállapított jogsértés három eleme nem került bizonyításra, az Elsőfokú Bíróság az EK 229. cikkben és a 17. rendelet 17. cikkében megállapított korlátlan felülvizsgálati jogkörénél fogva megállapította, hogy a bírság összegét 30 millió euróra kell csökkenteni.⁶⁴

119. Ami az enyhítő körülményeket illeti, a JCB nem hivatkozhat érvényesen arra, hogy a Bizottság mulasztása a megállapodásokkal kapcsolatos hivatalos álláspont kialakításá-

122. A JCB most előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság i. megsértette a bírság kiszabására alkalmazandó alapvető elveket – a gondos ügyintézés, a jogos bizalom védelme és az

59 – 182. és 183. pont.

60 – 184. és 185. pont.

61 – 186–189. pont.

62 – 190. pont.

63 – 191. és 192. pont.

64 – 193. és 194. pont.

egyenlő elbánás elvét –, és ii. a jogsértés súlyossága és időtartama, valamint a súlyosító és enyhítő körülmények tekintetében tévesen alkalmazta a bíróság összegének megállapítására vonatkozó szabályokat.

125. Harmadszor: az Elsőfokú Bíróság megsértette az egyenlő bánásmód elvét azzal, hogy nem válaszolt a JCB állítására, miszerint a bírság aránytalanul magas – összehasonlítva a Volkswagenre és az Opelre hasonló körülmények között kiszabott bírságok összegével –, valamint azzal, hogy a bírság összegét nem csökkentette arra az összegre, amely a Bizottság gondos eljárása esetén az ügy korábbi szakaszában lett volna kiszabható.

A bírság kiszabására alkalmazandó alapvető elvek

A felek érvei

123. A JCB először azzal érvel, hogy a gondos ügyintézés elvének megsértése, amelyet az Elsőfokú Bíróság a bejelentésekre adott válasz túlzott késedelmében jelölt meg, a bírság összegének jelentős csökkentését kellett volna eredményeznie.

126. A Bizottság az első két kérdésre és a harmadik kérdés második részére válaszul kiemeli, hogy bírság kiszabására a bejelentett megállapodások tekintetében nem került sor, csak az olyan magatartás tekintetében, amely ezen megállapodásokon túlmutatott, és bejelentése nem történt meg. E tekintetben a közigazgatási eljárás nem volt túlságosan hosszú; a Bizottságnak a bejelentett megállapodások tekintetében elfogadott vagy el nem fogadott álláspontjára semmilyen jogos bizalom nem alapozható; és a Bizottság nem szabhatott volna ki bírságot annál korábban, hogy megkapta a Central Partsnak a be nem jelentett magatartásra irányuló panaszát.

124. Másodszor: az Elsőfokú Bíróság nem vette figyelembe a JCB azon jogos bizalmát, hogy a bejelentést és a Bizottsággal folytatott kezdeti levelezést követően, valamint a nemzeti bíróságok és versenyhivatalok döntései alapján komoly esély van a forgalmazási megállapodások mentesítésére.

127. Ami a Volkswagenre és az Opelre kiszabott bírságot illeti, a Bizottság megerősíti, hogy az Elsőfokú Bíróság a JCB érveire ítélete 187–189. pontjában indokolt értékeléssel válaszolt.

Értékelés

128. Egyetértek a Bizottsággal abban, hogy a bejelentett megállapodások mentesítése iránti kérelem megvizsgálásának és elutasításának késedelme, akármilyen elítélendő is, nem lehet hatással a bírság megállapítására.

129. Ítélete 175–177. pontjában az Elsőfokú Bíróság egyértelművé tette, hogy a 17. rendelet 15. cikke (5) bekezdésének a) pontja értelmében nem veszi figyelembe azokat a magatartásokat, amelyek az 1973-ban és 1975-ben bejelentett megállapodásokban körülírt tevékenységek keretei között maradtak. A bírságot kiszabó határozat törvényességét kizárólag a vitatott határozat 1. cikkének a) pontjában hivatkozott, a megállapodás rendelkezésein túlmenő passzív eladások korlátozására való hivatkozással,⁶⁵ és az 1. cikk b) pontjában hivatkozott, a bejelentésben nem említett beszerzési források korlátozására való hivatkozással vizsgálta.

130. A vizsgálat körének fenti korlátozása teljesen helyesnek tűnik. Ebből következik, hogy az Elsőfokú Bíróság a bírság összegének csökkentése érdekében nem veheti törvényesen figyelembe a Bizottság késedelmét olyan magatartásokkal kapcsolatban, ame-

lyek tekintetében az eljárás során indokolatlan késedelem nem állt fenn;⁶⁶ a JCB a késedelemmel kapcsolatosan semmilyen jogos bizalmat nem támaszthatott az olyan magatartások tekintetében, amelyeket be sem jelentett;⁶⁷ és nem igazolható a bírság-
nak azon összegre való lecsökkentése, amelyet a Bizottság akkor szabott volna ki, ha a magatartásról korábban szerez tudomást.

131. Ami a Volkswagenre és az Opelre kiszabott bírsággal való összehasonlítást illeti, egyértelmű, hogy ítélete 186–189. pontjában az Elsőfokú Bíróság válaszolt a JCB érveire, és a JCB nem kifogásolta a Bíróságnak a Bizottság számos tényezőt figyelembe vevő mérlegelésére való hivatkozását. Inkább szigorú képlet alkalmazását kéri, amely ellentétes az Elsőfokú Bíróság által hivatkozott ítélkezési gyakorlattal,⁶⁸ ezt azonban a JCB sem vitatja.

A bírság összegének kiszámítására vonatkozó szabályok

A felek érvei

132. A JCB előadja, hogy a kiszabott bírság összegének megállapítása során az Elsőfokú

66 – Lásd még a jelen indítvány 47. és 55. pontját.

67 – Lásd még a jelen indítvány 7. és az azt követő pontját, valamint a 43. pontot.

68 – A Ferriere Nord kontra Bizottság ügyben hozott, a 44. lábjegyzetben hivatkozott ítélet; a T-23/99. sz., LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítélet (EBHT 2002., II-1705. o.); valamint a T-354/94. sz., Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítélet (EBHT 1998., II-2111. o.).

65 – Lásd még a megtámadott ítélet 86–89. pontját.

Bíróságnak a Bizottság iránymutatását kellett volna követni,⁶⁹ csakúgy, mint az Archer Daniels Midland ügyben.⁷⁰ Ennek elmulasztásával számos, jogban való tévedést követett el.

133. Először: formális tévedést követett el annak megállapításával, hogy a kérdéses magatartások „súlyos” jogsértésnek minősülnek, miközben hatályában fenntartotta a „különösen súlyos” jogsértésre kiszabott bírságot. Mindenesetre sem az állítólagos magatartások természete, sem azok hatása nem indokolja a „különösen súlyos” kategóriába való sorolást.

134. Másodszor: tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a jogsértések időtartama 10 év volt. Az időtartamot a Bizottság hanyagságának függvényében kell értékelni; a Bizottság hosszú hallgatása indította a JCB-t arra az ésszerű feltételezésre, hogy forgalmazási hálózata nem sérti a versenyszabályokat. Amennyiben a Bizottság gondosan járt volna el, nem is merült volna fel jogellenes magatartás. Ebben az összefüggésben az időtartam nem használható fel a bírság összegének növelésére. Mindenesetre az Elsőfokú Bíróság által a jogsértés fennállásával kapcsolatos kijelentéseiben hivatkozott bizonyíték nem támasztja alá a 10 éves időtartam megállapítását, és az ítélet 184. pontjában nem hivatkozhatott volna a Bizottság által figyelembe vett egyéb bizonyítékokra.

135. Harmadszor: az Elsőfokú Bíróság nem vette figyelembe az enyhítő körülményeket. Az állítólagos jogsértő magatartásokat nem szándékosan követték el, hanem ezek a Bizottság hanyagságának és rossz ügyintézésének eredményei; a JCB Olaszországban nem hajtotta végre ugyanezeket a magatartásokat, és ésszerűen kételkedhetett a tekintetben, hogy magatartása jogsértésnek minősül-e.

136. Végül: az Elsőfokú Bíróság tévesen értékelte az állítólagos súlyosító körülményeket, különösen a kartellszabályokat érintő belső személyzeti közléseket.

137. A Bizottság szerint az iránymutatás a bírság kiszabására vonatkozó politikáját a 17. rendelet alapján nyilvánítja ki. Ezért kizárólag saját magára – és nem más intézményre – nézve állapít meg további általános jellegű szabályokat, amelyek csak addig kötik, amíg vissza nem vonják, vagy nem módosítják őket; e szabályok tehát sem az Elsőfokú Bíróságot, sem a Bíróságot nem kötik.

138. Mindenesetre a JCB első formális érve pusztán jelentésbeli, és a kérdéses magatartások az iránymutatás értelmében egyértelműen a „különösen súlyos” kategória alá tartoznak.

69 – Lásd a jelen indítvány 12. és az azt követő pontját.

70 – A T-224/00. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítélet (EBHT 2003., II-2597. o.) 42. pontja.

139. Ami a jogsértés időtartamát illeti, a bejelentett megállapodások vizsgálatának túlzott késedelme nem bír jelentőséggel a szabályszerűen be nem jelentett jogsértések vizsgálata tekintetében.

140. Ami az enyhítő és súlyosító körülményeket illeti, a JCB – ismét – helytelenül kívánja összekapcsolni a bejelentett megállapodásokra vonatkozó késedelmet a be nem jelentett magatartások vizsgálatával; a kartellszabályokra vonatkozó belső közlések igazolják, hogy a JCB ismerte a szabályokat, azonban nem bizonyította, hogy ezek alapján járt el.

Értékelés

141. Egyértelmű, hogy a Bizottság iránymutatása nem kötelező az Elsőfokú Bíróságra a bírság összegének megváltoztatására vonatkozó korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása során. A JCB nem hivatkozik arra, hogy első fokon kifogásolta a Bizottságnak az iránymutatástól való eltérését, ami alapján a Bíróságra hárult volna ennek szankcionálása.

142. Mindemellett a „súlyos” kifejezés Elsőfokú Bíróság általi használata nem tekinthető úgy, hogy az az iránymutatásban meghatározott „különösen súlyos” jogsértések helyett

a „súlyos” kategóriára vonatkozik. Mindenesetre a megállapított jogsértések egyértelműen a különösen súlyos jogsértések fogalmameghatározásába illenek bele: azaz ezek „[...] más, az egységes piac megfelelő működését veszélyeztető magatartások, például a nemzeti piacokra való széttördeles [...]”, amelyek „szélesebb piaci kihatással bíró, a közös piac kiterjedt területeit befolyásoló korlátozások”.⁷¹ Következésképpen nem volt indokolt, hogy az Elsőfokú Bíróság a bírság összegét a kevésbé súlyos jogsértésekre irányadó mértékben állapítsa meg.

143. Egyetérttek a Bizottsággal abban, hogy a bejelentett megállapodásokra adott válasz késedelme, önmagában akármennyire is nem kielégítő, nem gyakorol hatást a jogsértések időtartamára, amelyek vagy be nem jelentett, vagy a bejelentett megállapodásokban meghatározott tevékenységek kereteit meghaladó magatartásokból álltak. Még akkor is, ha a Bizottság az eredeti bejelentésekre azonnal válaszolt volna, válasza nem mutatta volna meg a JCB számára, hogy a bejelentettektől eltérő magatartások, akár önmagukban, akár a bejelentett megállapodásokkal összevetve, megengedhetők-e, vagy sem. A késedelem sem közvetlenül, sem közvetve nem enyhítheti a be nem jelentett magatartások súlyosságát, és nem igazolhatja a jogszerűségükre vonatkozó feltevélezést vagy bizonytalanságot.

144. Ami azt a bizonyítékot illeti, hogy a megállapított jogsértés 10 éven át tartott, a JCB az Elsőfokú Bíróság által ítélete egy

⁷¹ – Az iránymutatás 1.A. pontja.

előbbi részében, a jogsértés megállapítása során kifejezetten hivatkozott dokumentumban szereplő dátumokra kíván támaszkodni. Ez azonban félrevezetőnek tűnik számomra. Az Elsőfokú Bíróság annak megítélésében, hogy a Bizottság a benyújtott bizonyítékok alapján megalapozta-e a jogsértést, nem volt köteles a megállapítást alátámasztó minden dokumentumot dátumszerűen felsorolni. Következésképpen a jogsértés időtartamának megítélése során nincs akadálya, hogy a Bizottság által hivatkozott más tényekre hivatkozzék, ahogyan azt ítélete 184. pontjában is tette.

145. Ami az Elsőfokú Bíróság állítólagos mulasztását illeti, miszerint nem vette figyelembe azt a tényt, hogy Olaszországban nem hajtottak végre jogsértő magatartást, a JCB a megtámadott ítélet két pontját idézve azt állítja, hogy a Bíróság „elismerte, hogy a kizárólagos területen kívüli passzív eladások általánosak”. Az Elsőfokú Bíróság ezen pontokban⁷² azonban csupán a JCB saját érveire utal, és helytállóságukat illetően semmilyen megállapítást nem tesz.

146. Végül, ami azt a belső feljegyzést illeti, amelyet a Bizottság súlyosító körülményként értékelt, azonban az a JCB szerint enyhítő körülmény volt,⁷³ számomra nem tűnik nyilvánvalóan tévesnek azon bizonyíték

súlyosító körülményként való értékelése, miszerint valamely vállalkozás versenykorlátozó magatartásokat folytat, miközben tudomása van arról, hogy magatartása közösségi jogot sért, és tilos.

147. Következésképpen véleményem szerint a JCB által a fellebbezésben előadott jogi érvek egyike sem jelölt meg az Elsőfokú Bíróság által az ítéletében elkövetett jogban való tévedést, ezért a fellebbezést el kell utasítani.

A csatlakozó fellebbezés: a súlyosító körülmények figyelmen kívül hagyása

A megtámadott ítélet

148. Ítélete 191. és 192. pontjában az Elsőfokú Bíróság kifejtette, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban azért növelte a bírság összegét 864 000 euróval, mert úgy ítélte meg, hogy a JCB által az egyik forgalmazójára kivetett büntetés az Egyesült Királyság területére vonatkozó forgalmazási szerződés 4. kikötésének (a nem szerződéses forgalmazók részére történő eladás tilalma) megsértése miatt, valamint azért, mert az

⁷² – 102 és 117. pont.

⁷³ – „[...] a vevőszolgálati igazgató a csoport társaságainak vezetőihez küldött, 1995. május 16-i feljegyzésének létezés[e] [...] jelzi, hogy a párhuzamos import tilalma ellentétes a Bizottság határozataival és a Bíróság ítélkezési gyakorlatával” (a megtámadott ítélet 54. pontja).

alkatrészek eladásából származó profitvesztéséget a területen kívüli eladások következményének minősítették, megtorló intézkedés volt, így súlyosító körülményként kell értékelni.⁷⁴ A 17. rendelet 15. cikkének (5) bekezdése szerint azonban a bejelentett megállapodásban lévő kikötés mentességet élvez a bírság alól, így a Bizottság ezen az alapon nem növelhette jogszerűen a bírság összegét. Az Elsőfokú Bíróság ezért a bírság összegét a növelés összegével csökkentette.

A felek érvei

149. A Bizottság előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévedett a 17. rendelet 15. cikke (5) bekezdésének értelmezésében. Nem a bejelentett 4. kikötés volt a súlyosító körülmény, hanem korlátozó jellegének pénzbeli büntetéssel való megerősítése, amely a JCB kifejezett bejelentése szerint nem szabható ki, és amely ezáltal a 15. cikk (5) bekezdésének a) pontja szerint nem tartozik „a bejelentésben leírt tevékenységi kör alá”. Ez a rendelkezés arra kívánja ösztönözni a vállalkozásokat, hogy a bejelentésben mindent tárjanak fel, és nem értelmezhető úgy, hogy a bírság kiszabásától megvédi a be nem jelentett magatartásokat, amelyek a bejelentett kikötésekkel együtt alkalmazva erősíthetik a bejelentett kikötések önmagukban vett versenykorlátozó jellegét. A Bizottság kéri, hogy a Bíróság semmisítse meg a megtámadott ítéletet, amennyiben az a bírság összegét 864 000 euróval csökkentette.

150. A JCB először azzal válaszol, hogy a forgalmazójától kért pénzbeli ellentételezés csak a kérdéses kikötés – az ellentételezés egyfajta „peren kívüli szerződéses kártérítés” volt – és nem valamely be nem jelentett magatartás végrehajtásának minősül. A Bizottság állítása, miszerint a JCB kifejezetten bejelentette, hogy az Egyesült Királyságra vonatkozó megállapodások feleivel szemben nem alkalmaz büntetést, csak azon a tényen alapult, hogy a többi bejelentett megállapodás ilyen büntetés tartalmazott. A felek viszont a szerződés megkötésekor nem kötelesek meghatározni, milyen szankciókat alkalmaznak szerződésszegés esetén; még ha ezt nem teszik is, adott esetben kártérítést követelhetnek. A kártérítés a szelektív forgalmazási szerződés érvényességének biztosítása és a forgalmazók között törvényellenes hátrányos megkülönböztetés elkerülése miatt volt szükséges. Végül a kérdéses ellentételezés kérését a Bizottság tévesen jellemezte „megtorló intézkedésként”, mivel az iránymutatás szerint az ilyen intézkedések azok, amelyeket „a jogsértést megvalósító magatartás kikényszerítése céljából más vállalkozások ellen” tesznek.

Értékelés

151. A vitatott határozat 40. pontjában a Bizottság a következőket állapította meg:

„Az Egyesült Királyság tekintetében kitöltött két A/B formanyomtatványban a JCB-t a

⁷⁴ – A 864 000 eurós összeg duplája a JCB által a forgalmazójára kiszabott büntetés összegének.

megállapodások vagy összehangolt magatartások tartalmára vonatkozó információ, valamint különösen a II (3) (f) pont alapján »a részt vevő vállalkozásokkal szembeni lehetséges szankciók (büntető klauzula, kizárás, szállítások visszatartása stb.)« megadására kérték. A válasz mindkét formanyomtatványon »nem« volt. Ezt a választ nem gondatlanul vagy gépiesen adták. Az 1973. június 30-án Dánia tekintetében bejelentett megállapodást kísérő A/B formanyomtatványban 250 GBP összegű büntetést vagy a JCB-től eltérő forrásból vásárolt alkatrészek árának háromszorosát jelöltek meg.”

152. A fenti állítást a megtámadott ítéletben nem kérdőjelezték meg, és a JCB nem kifogásolja a kérdéses A/B formanyomtatvány bizonyítékként való értékelését.

153. Egyértelműnek tűnik számomra, hogy az Egyesült Királyságra vonatkozó megállapodásokat bejelentő formanyomtatványon adott „nem” válasz azt jelenti, hogy az olyan szankció, mint a kérdéses forgalmazóra kiszabott büntetés, nem tartozik a bejelentésben meghatározott tevékenységi kör alá, ezért nem részesülhet a 17. rendelet 15. cikke (5) bekezdésének védelmében. Mindenesetre a bejelentett megállapodás vonatkozó kikötése a nem szerződéses forgalmazóknak történő eladásokat tiltotta meg, miközben a

kérdéses szankciót a területen kívüli eladások tekintetében szabták ki,⁷⁵ amely azonban egyértelműen nem tartozik bele a bejelentett rendelkezés végrehajtásába.

154. Az Elsőfokú Bíróság ezért e kérdést illetően tévedett ítélete 191. és 192. pontjában, ezért az ítéletet ezen részében, amely a bírság összegét erre tekintettel 864 000 euróval csökkenti, meg kell semmisíteni.

A költségekről

155. Az eljárási szabályzat 69. cikkének és 122. cikkének együttes olvasata alapján a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte.

156. Mivel a Bizottság kérte a költségek megtérítését, a JCB-t kötelezni kell a költségek viselésére.

⁷⁵ – Lásd a megtámadott ítélet 191. pontját.

157. Az Elsőfokú Bíróság az eljárási szabályzat 87. cikkének 3. §-a szerint, tekintettel arra, hogy a keresetnek részben helyt adott, elrendelte, hogy a JCB saját költségei háromnegyed részét, a Bizottság pedig saját költségeit és a JCB költségeinek egynegyed részét viselje.

lennie, az eredeti kereset „sikeressége” némi képp a Bizottság felé mozdul el. A különbség azonban nem jelentős, és álláspontom szerint nem indokolja a megtámadott ítélet költségekről való rendelkezésének megváltoztatását. A Bizottság ilyen irányú kérelmet nem terjesztett elő.

158. Amennyiben a csatlakozó fellebbezés sikeres, és álláspontom szerint annak kell

Véggövetkeztetések

159. Következésképpen álláspontom szerint a Bíróság:

- utasítsa el a JCB fellebbezését;
- semmisítse meg a megtámadott ítéletet, amennyiben az a vitatott határozatban kiszabott bírság összegét 864 000 euróval csökkenti, és következtésképpen a bírság összegét 30 864 000 euróban állapítsa meg;
- kötelezze a JCB-t a költségek viselésére.